

Viisaasti verkossa - vanhempainilta

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Onni löytyy arjesta.

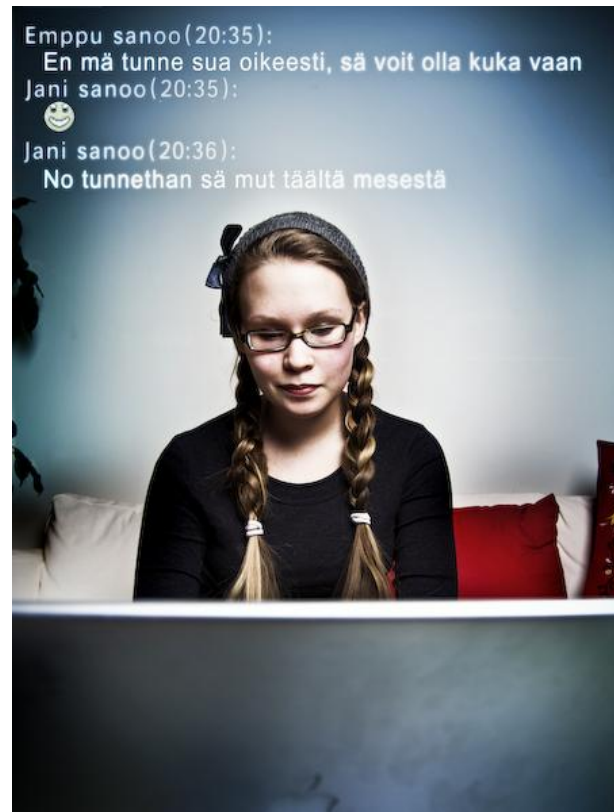
Vanhempainillassa käsiteltäviä teemoja

- Mihin tarkoitukseen lapset ja nuoret käyttävät nettiä?
- Lasten ja nuorten suosimat sivustot
- Sosiaalinen media
- Mitä hyötyä netistä on?
- Mitä haasteita lasten ja nuorten nettielämään saattaa liittyä?
- Vanhemman rooli
 - Kuinka voisin opastaa lastani turvalliseen netin käyttöön?

Netti – arkinen toimintaympäristö

- Alakouluikäiset lapset käyttävät nettiä viihtymiseen, yläkouluikäiset sosiaaliseen vuorovaikutukseen
- 94% nuorista käyttää nettiä päivittäin
- Tärkeimpiä syitä internetin käyttöön:
 - Kaverisuhteiden ylläpitäminen
 - Rentoutuminen ja viihtyminen
 - Verkkorutiinien hoitaminen
 - Oppiminen
 - Kuluttaminen
 - Ajan tasalla pysyttelemine

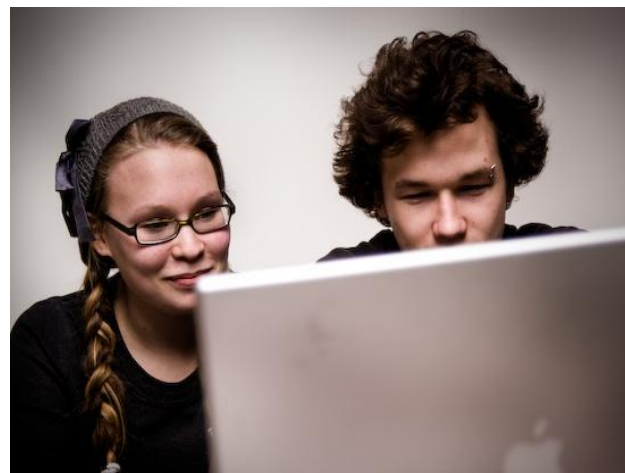

Netistä haetaan viihdettä ja kommunikointia

- Suurin osa aloittaa netin käytön alle 10-vuotiaana
- Keskimäärin kaksi tuntia päivässä
- Nuoret suosivat reaaliaikaista kommunikaatiota
- Netissä ollaan omalla naamalla
- Tytöt viettävät aikaansa sosiaalisissa yhteisöissä, kuvagallerioissa ja keskustelupalstoilla
- Pojat pelaavat ja katselevat videoita siirtyen vanhemmiten sosiaalisiin yhteisöihin

Netissä jutellaan

- Nuorille ominaista netin käyttöä on yhteydenpito kavereihin pikaviestinten tai yhteisöpalveluiden avulla
- Nettiystävyyys on usein jatketta kasvokkaisille ystävyysuhteille, mutta netin kautta on helppo solmia myös uusia tuttavuuksia
- Netin kautta on helppoa pitää yhteyttä esimerkiksi entiselle kotipaikkakunnalle jääneiden ystävien tai kaukana asuvien isovanhempien kanssa

Netissä jutellaan 2

- Yksinäiseltä vaikuttavalla nuorella voi olla netissä laaja kaveripiiri
- Nettikaverit ovat yleensä koulusta tuttuja
- Sosiaalisen etäisyyden säätely helppoa
- Netissä on helppo ottaa kontakti ja vastaavasti lopettaa yhteydenpito

”Oon tavannu mun parhaan kaverin ekan kerran galleriassa ja sit alettiin jutella mesessä.”

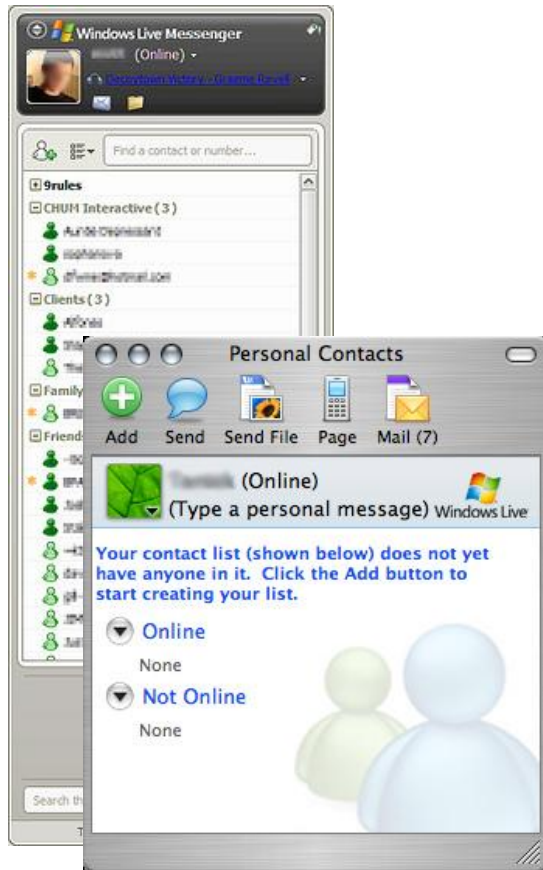
Nettiystäväkin on tosiystävä

- Nettiystävyys voi olla nuorelle korvaamatonta
- Lähipiirin silmissä yksinäiseltä vaikuttava nuori voi elää hyvinkin aktiivista elämää sosiaalisen nettiverkoston kautta
- Jopa 75% nuorista on tutustunut uusiin ihmisiin netissä
- Tapaamiset harkittava tarkkaan: sovittava yleiselle paikalle, otettava kaveri mukaan, kerrottava vanhemmille

"ii2-nettituttu pyytää tapaamista. Haluaisin tavata hänet, mutta vähän pelottaa. Mitä pitäisi tehdä?"

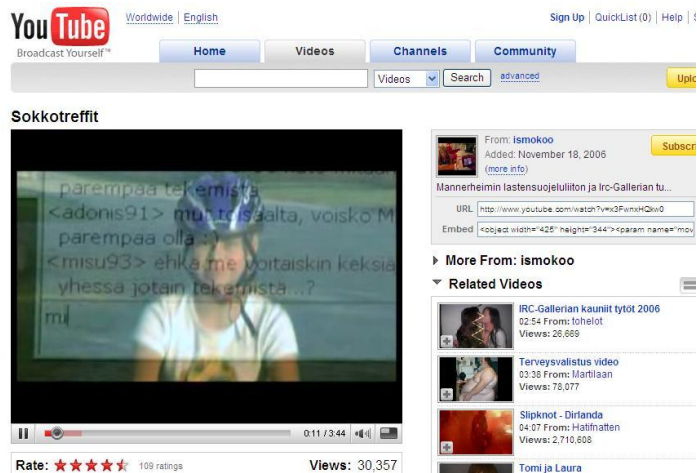
Lapset ja nuoret netissä: Mese – vaihtoehto puhelimelle

- Messenger eli mese on tietokoneohjelma, jonka avulla voidaan muodostaa yhteys kahden tai useamman tietokoneen välille
- Messengerin kautta voidaan välittää tekstiä, ääntä, videokuvaa ja tiedostoja
- Messenger-keskustelu on reaaliaikaista, keskustelijat siis näkevät toistensa viestit heti – Ei ylläpitoa, eikä valvontaa

- kaverilistat kunniaan
- älä hyväksy tuntemattomien viestejä
- tiedä mitä klikkaat
- henkilötietojen suojaaminen

Videopalveluissa viihdytään ja kulutetaan aikaa

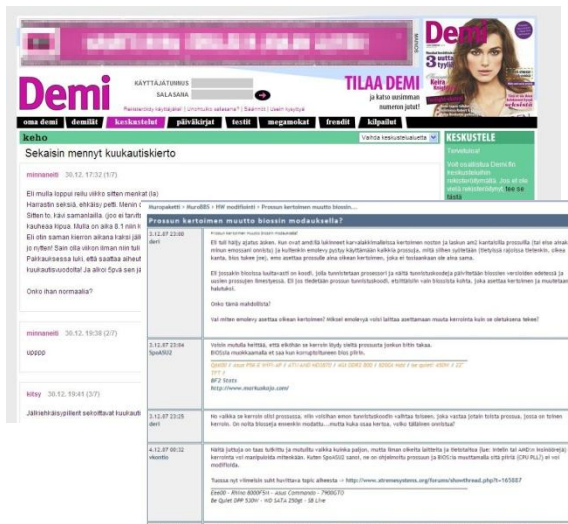

- Videopalveluissa julkaistaan omia tai katsellaan muiden teoksia – kommentointi ja arvostelu
- Esim. Youtubessa ei ole ennakkotarkastusta tai –valvontaa
- Useimmissa palveluissa säännöt – sääntöjen vastaisesta materiaalista voi ilmoittaa ylläpidolle

- www.youtube.com
- www.dailymotion.com
- www.vimeo.com

- palvelun käyttösäännöt
- tekijänoikeudet
- kuvatun ihmisen lupa
- haluanko todella näyttää tämän koko maailmalle?

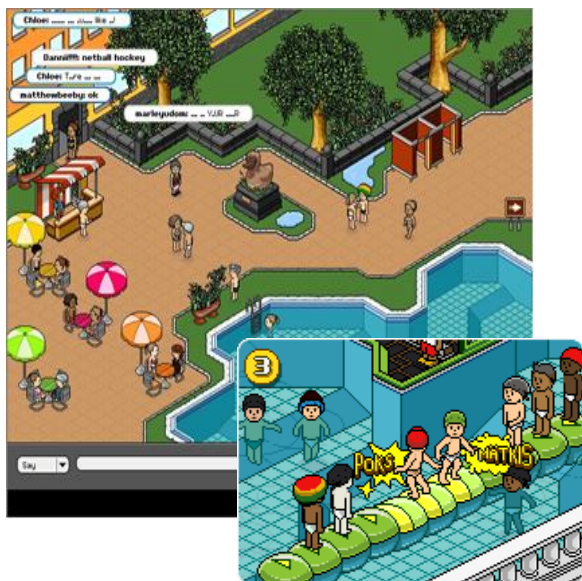
Keskustelufoorumit

- Keskustelufoorumi on yleensä verkkosivusto tai sen osa, jossa käyttäjät voivat keskustella eri aiheista
- Keskustelufoorumeilla julkaistut viestit tallentuvat pysyvästi nähtäville, jolloin vanhoja keskusteluja voi selata jälkikäteen
- Foorumeilla on ylläpitäjiä, jotka esimerkiksi poistavat asiattomia viestejä tai foorumin sääntöjä rikkovia käyttäjiä palvelusta

- www.suomi24.fi
- www.demi.fi
- www.sooda.com

www.habbo.fi

- Habbo on virtuaalinen hotelli, jossa käyttäjät voivat tavata ystäviään, tutustua uusiin ihmisiin, viettää aikaa ja chattailla
- Jokaisella käyttäjällä on oma hahmonsa, jonka avulla hotellissa liikutaan ja jutellaan
- Ikäsuositus 13 vuotta

*”Multa pöllittiin
Habbossa kaikki kamat.
Miten saan kamat
takaisin?”*

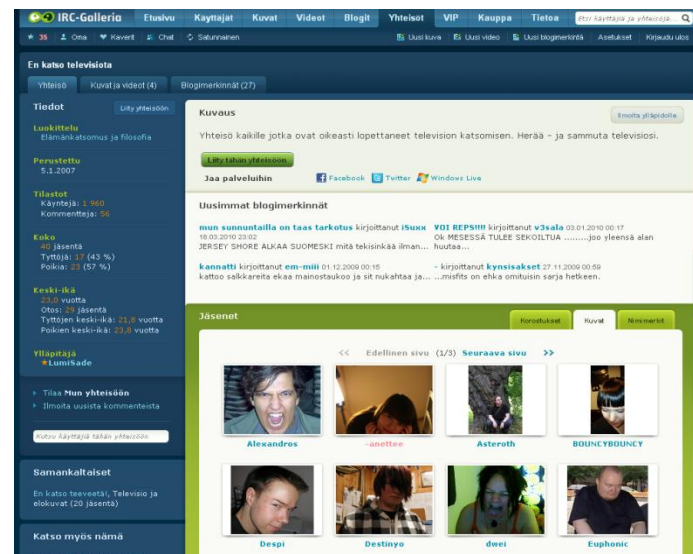
Habboilijan muistilista:
suojaa salasana, muista
käytöstavat, ilmoita häiriköt

Palvelun turvaominaisuudet:
Habbo-oppaat, säännöt,
porttikiellot, höpöfilteri

www.irc-galleria.net

- Suomalainen yhteisöpalvelu, jossa jokainen käyttäjä toimii oman profiilinsa kautta
- Kuvia, päiväkirjamerkintöjä, kommentteja, chatteja, yhteisöjä, videoita...
- Ikäraja 12 vuotta

Galtsuilijan muistilista:

- suojaa salasana
- muista käytöstavat
- ilmianna sääntöjen vastainen materiaali
- ilmoita häiriköt ylläpidolle

”Kaverit on kirjottanu Galtsuun minun ekasta seksikokemuksesta, joka ei mennyt ihan nappiin. Nimeni ja meseosoitteeni on kaikkien näkyvillä.”

www.facebook.com

- Jokaisella on oma seinä, johon kaverit voivat kirjoittaa viestejä
- Kuulumisiaan voi kertoa statuspäivityksissä
- Käytössä myös yksinkertainen, reaaliaikainen chat
- Omien kuvien ja tietojen näkyvyyttä voi hallita
- Ikäraja 13 vuotta

Facebookaajan muistilista:

- suojaa salasana
- muista käytöstavat
- käytä suojausasetuksia
- ilmianna sääntöjen vastainen materiaali
- ilmoita häiriköt ylläpidolle

TWITTER

- Mikroblogipalvelu
- Viestit eli tweetit enintään 140 merkkiä sis.
Viestejä
- Ominaisuuksiltaan yksinkertainen
- Runsaasti aktiivisia käyttäjiä
- Peruskäyttö helppo oppia
 - Suuresta aktiivisuudesta aiheutuu tietotulvan hallintaongelma

Yksityisyys hämärtyy nettiviestinnässä

- Nettiviestintä tuntuu keskinäisviestinnältä, mutta on julkista – nuori tarjoaa itsestään tietoja huomaamattaan
- Nuori kerjää huomiota ja saattaa saada sitä yllättävältä taholta
- Kerran nettiin laitettua ei välttämättä saa sieltä koskaan pois
- Minkälaisen kuvan nuori todellisuudessa haluaa itsestään antaa?

”Meillä meni poikki poikakaverin kanssa. Nyt se on laittanut ilkeyksissään netissä jakoon mun alastonkuvan.”

Nettikiusaaminen

- Kiusaamisen välineenä käytetään nettiä ja/tai kännykkää
- Kiusaaminen saattaa helposti levitä laajemmalle kuin kiusaaja ajatteli
- Netin ja kännykän välityksellä voi tulla kiusatuksi jatkuvasti, myös kotona
- Nettikiusaaja on useimmiten esimerkiksi koulusta tai harrastuksista tuttu
- Uhrin kärsimys ei ole näkyvää, eikä kiusaaja saa teoistaan välitöntä palautetta
- Täysin tuntematonkin voi saada roolin sivustakatsojana ja kiusan vahvistajana

Jos nuorta kiusataan netissä:

- Tue nuorta: älä syyllistä häntä vaan kiitä, että hän kertoi asiasta sinulle
- Viestit voi tallentaa jatkotoimenpiteitä varten
- Pohdi nuoren kanssa, onko vastaavia tilanteita mahdollista välttää jatkossa

Onko kiusaaja samassa koulussa? > yhteys vanhempiin ja kouluun
Onko toiminta palvelun sääntöjen vastaista? > ilmoitus ylläpidolle
Onko toiminta laitonta? > ilmoitus poliisille

Koukussa nettiin tai peleihin

- Tietokonemedia tuottaa riippuvuutta aivan eri tapaan kuin perinteinen media
- Ongelmakäytön taustalla on usein sosiaalisia ongelmia ja ystävien puutetta reaali maailmassa
- Addiktion tunnusmerkit:
 - Elämän rytmi katoaa: syöminen, nukkuminen ja läheiset ihmiset unohtuvat
 - Koulu ja työ kärsivät
 - Nuori tulee levottomaksi ja ärtyneeksi, jos tietokoneen käyttö keskeytyy

”Vietän kaiken aikani nettipeleissä. Olenkohan riippuvainen? Miten pääsisin eroon peleistä?”

Irti riippuvuudesta

- Rutiinien purkaminen ja käytön rajoittaminen
- Eniten riippuvuutta aiheuttavan palvelun tai ohjelman välttäminen
- Käytön lopettamisesta seuraavien etujen listaaminen
- Inventaario: pohditaan sitä, mistä asioista on joutunut luopumaan riippuvuuden vuoksi
- Tukiverkosto: oman sosiaalisen verkoston luominen, harrastukset
- Yksilö- tai perheterapia

Nuori tarvitsee aikuisen, ei datavelhoa

- Median riskeiltä suojaavat parhaiten monipuoliset mediataidot, eivät sensuuri, kauhistelu ja tekniset kontrollikeinot
- Nuori ei tarvitse tuekseen datavelhoa – turvallinen, luotettava ja helposti lähestyttävä aikuinen riittää
- Vanhempien kiinnostus lastensa mediamaailmaa kohtaan tukee median käytön hyviä puolia ja ehkäisee median käytöstä mahdollisia riskejä

Netinkäytöstä perheen yhteinen asia

- Tietokone ja pelilaitteet yhteiseen tilaan
- Sopikaa yhteisistä pelisäännöistä ja käyttöajoista pienestä pitäen
- Seikkaile yhdessä lapsesi kanssa netissä ja pelimaailmoissa
- Viihde- ja hyötykäyttöä sopivassa suhteessa
- Opeta lapsesi käyttämään nettiä vastuuntuntoisesti, näytä itse hyvää esimerkkiä!

Lisätietoa

- www.mll.fi/lapsetjamedia (tietoa ja neuvoja mediakasvatukseen)
- www.mll.fi/kasvattajille/mediakasvatus (tietoa kasvattajille, kouluvierailuja)
- www.tietoturvakoulu.fi (tietoa opettajille ja vanhemmille, kummipankki)

- www.mll.fi/vanhempainnetti MLL:n vanhempainpuhelin p.0600 12277
- www.mll.fi/nuortennetti MLL:n Lasten- ja nuorten puhelin p.116 111

Kiitos mielenkiinnosta!

MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITTO

Pikkupelit

- Kivaa peleissä
 - Pelit kehittävät esim.reaktionopeutta, ongelmanratkaisutaitoja, epäonnistumisen sietämistä, ja kielitaitoa
 - Pelien kautta saa onnistumisen elämyksiä, uusia kavereita ja sosiaalista arvostusta
- Riskejä peleissä
 - Pelisivustoilla on lukuisia pelejä, joten sisältöjä on hankala valvoa
 - Peleissä voi olla ikäkaudelle sopimattomia sisältöjä
 - Pelimaailman väkivaltaisuus voi ahdistaa ja turruttaa
 - Pelit ovat elämysvoimansa vuoksi koukuttavia
 - Median kehävaikutus: ennestään aggressiivinen lapsi hakeutuu väkivaltaisten pelien pariin
 - Pelien maailmankuva ja toiminta on usein suoraviivaista ja mustavalkoista

- tiedä millaisia pelejä lapsesi pelaa
- sopikaa yhdessä mitä pelejä saa pelata
- pelejä ei ladata netistä ilman lupaa

Pelien ikärajamerkinnät

Väkivalta

Kiroilu

Kauhu

Seksi

Huumeet

Syrjintä

Uhkapeli

www.pegi.info

Suojaa lastasi sopimattomilta sisällöiltä

- Netin haitallisia sisältöjä voi torjua erilaisilla teknisillä apuvälineillä
- Esto-ohjelman avulla voidaan rajoittaa lapsen netin käyttöä ja estää eksyminen ei-toivottuun aineistoon
 - > Ohjelma voidaan asettaa estämään pääsy sellaisille sivuille, jotka sisältävät lapsille sopimatonta aineistoa
- Monilla esto-ohjelmilla voi estää myös tiedostojen lataamista internetistä, sähköpostin ja pikaviestinohjelmien käyttöä ja internetissä vietettävää aikaa

Nuorten ikäviä nettikokemuksia

11–19 -vuotiaiden negatiivisia kokemuksia netissä:

- Minua on pilkattu keskustelupalstalla, chatissä tai kuvagalleriassa (17 %)
- Minusta levitettiin juoruja nettiin (10 %)
- Joku käytti luvatta kirjautumistunnuksiani (9 %)
- Minua ei ole otettu mukaan peliin chatiin tai keskustelupalstalle (5 %)
- Minusta levitettiin kiusallisia kuvia nettiin (4 %)
- Minusta levitettiin kiusallisia videoita nettiin (1 %)
- Ei mitään edellisistä (74 %) (MLL:n kouluviihtyvyysskysely 2008)

Tekijänoikeuksien A-B-C

- Tekijällä on aina oikeus omiin teoksiinsa
- Toisen teosta ei saa levittää ilman tekijän lupaa
- Teoksen kopiointi omaan käyttöön on sallittua
- Nykyinen tekijänoikeuslaki kieltää musiikin ja elokuvien luvattoman lataamisen internetistä
- Teosten luvaton levitys on rikos – rangaistus voi olla vahingonkorvaus, sakko tai jopa kaksi vuotta vankeutta

- tekijänoikeuslain mukaan itse ottamansa kuvan saa laittaa nettiin, mikäli se on otettu julkisella paikalla
- yksityisessä tilassa otetun kuvan julkaisemiseen pitää olla kuvassa olijoiden lupa

Rikoslaki pätee myös netissä

*...joka esittää toisen yksityiselämästä **tiedon, vihjauksen tai kuvan** siten, että teko on omiaan aiheuttamaan loukattuun kohdistuvaa halveksuntaa, on tuomittava yksityiselämää loukkaavasta tiedon levittämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Rikoslaki, 24: 8 §*

*...joka esittää toisesta **valheellisen tiedon tai vihjauksen** siten, että teko on omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä loukatulle taikka muuten halventaa toista, on tuomittava kunnianloukkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.*

*Jos rikos tehdään **joukkotiedotusvälinettä käyttämällä** tai muuten toimittamalla tieto tai vihjaus lukuisten ihmisten saataville, rikoksentekijä on tuomittava törkeästä kunnianloukkauksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Rikoslaki 24: 9 §, 10 §*

*...joka oikeudettomasti **teknisellä laitteella katselee tai kuvaa** 1) **kotirauhan** suojaamassa paikassa taikka käymälässä, pukeutumistilassa tai muussa vastaavassa paikassa oleskelevaa henkilöä taikka 2) **yleisöltä suljetussa** virastossa, liikehuoneistossa, toimistossa, tuotantolaitoksessa, taikka muussa vastaavassa huoneistossa tai rakennuksessa tai aidatulla piha-alueella oleskelevaa henkilöä tämän yksityisyyttä loukaten, on tuomittava **salakatselusta** sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Rikoslaki, 24: 6 §*